

AANWINSTEN VAN DE NEDERLANDSE FLORA IN 1930.

1. *Carex vulpinoidea* RICH. = *C. multiflora* MÜHL. = *C. leiorrhyncha* RCHB. = *C. Moniczi* S. B. Deze noord-amerikaanse *Carex* behoort tot de groep der *Multiflorae* KUNTH, die zich van de groep der *Vulpinae* KUNTH onderscheidt door kleine urntjes (hoogstens 2 mm lang) en sierlik overdwars gerimpelde bladscheden (aan de zijde tegenover de bladschijf). De beschrijving van de soort luidt bij ASCHERSON u. GRAEBNER Syn. M. Eu. Fl. II. B. II. Abt. p. 43 (1904) „ 24. Dicht rasig. Stengel 5—7 dm hoch, 3-kantig, oberwärts rauh. Untere Blattscheiden braun, z.T. fast ohne Spreite, die folgenden Blätter an Länge zunehmend, die obersten länger als der Stengel, 1—2 mm breit, rinnig, am Rande rauh, mit dicken, nicht leicht an der Mündung einreissenden Scheiden. Blütenstand bis 1 dm lang, zusammengesetzt-ährig, unterwärts gelappt, oberwärts zusammenfliessend. Tragblätter meist borstlich, länger als die Aehrchen, die obersten allmählich kürzer. Deckblätter breit-eiförmig, bleich oder gelblich, der grüne Mittelnerv in eine Stachelspitze auslaufend. Schläuche zuletzt sparrig abstehend, so lang als die Stachelspitze des Deckblatts, nervenlos oder aussen fein 3—4-nervig, in einem am Rande fein gesägt rauhen Schnabel verschmälert, bleich, zuletzt orange. Frucht breit-oval zusammengedrückt, den Schlauch nicht ausfüllend.

In Nord-Amerika einheimisch; an der Westgrenze des Gebiets von Louhans (Dép. Saône et Loire) seit 1857 an Teichrändern eingebürgert (Honier! Lagrange!) Stettin:

Buchheide (Winkelmann). Die Pflanze wurde neuerdings auch im Dép. Tara et Garonne gesammelt (Neyraut)".

De soort werd voor ons land ontdekt door J. KERN (5 Juli 1930) langs de haven in het Sterrebos te Schiedam, waar zij in meerdere forse pollen voorkomt, alsof zij daar al jaren staat. Ook bevond zich een exemplaar van deze soort in een bezending planten, die ik van Dr BOULY DE LESDAIN ter determinatie ontving, door hem verzameld „sur terre humide, argile des Polders, dans une ancienne briqueterie Nord, Coudekerque-Branche près Dunkerque."

2. *Allium rotundum* L. = *Porrum rotundum* RCHB. De soort behoort tot de groep *Porrum* TOURN. met 3 verbrede binnenste meeldraden, die aan de top twee spitse zijtanden bezitten. Determinerende volgens A. en G. l.c. III. B. p. 97 e.v. (1907) komt men tot de soort door de volgende kenmerken:

Tanden van de meeldraden draadvormig, vaak van boven in elkaar gedraaid. Bladen vlak, gekield, in knoptoestand gevouwen. Bloemdekbladen van buiten met ruwe kiel. Bloeiwijze zonder bolletjes, omwindsel eenbladig, afvallend. Bloemdekbladen even lang of iets langer dan de meeldraden, deze slechts met de zijtanden uit de bloem stekend.

De authentieke diagnose van LINNAEUS luidt volgens RICHTER Codex Bot. Lin. p. 311 (1840): „A caule planifolia umbellifero, umbella globosa, stam. tricuspidatis corolla duplo longioribus. Sp. I—S. XII. n. 3. A. stam. alterne trifidis, rad. tunicis reticulatis obducta. Hall. all. ed. II. n. 9. (Sp. II.). Porrum caule tereti folioso, fol. linearibus planis, umb. globosa, stam. corolla longioribus. Gmel. sibir. 1. p. 56. t. 13. et 14. f. 1. Habitat in Sibiria." terwijl A. en G. l.c. p. 101 de volgende uitvoerige beschrijving geven: „2. Zwiebel meist eiförmig, mit silbergrauen bis graubraunen dünnen Häuten, mehrere langgestielte purpurbraune, purpurrothe oder fast schwarz-

purpurne Nebelzwiebeln erzeugend. Stengel ziemlich starr aufrecht oder etwas gebogen, meist 5—8 dm hoch. Blätter schmal-oder etwas breit linealisch, meist etwa 4—6 (bis 10) mm breit, am Rande schwach rauh, zugespitzt, mit eng-anliegenden Scheiden, öfter etwas gekielt. Hülle des Blütenstandes kurz zugespitzt, kürzer als der Blütenstand. Blütenstand mässig gross, meist bis über 3 cm breit, dicht, kugelig. Blütenstiele viel länger als die Blüten, meist sehr ungleich lang, die äusseren herabgebogen, kürzer als die übrigen, die inneren bis über 2 cm lang. Hochblätter des Blütenstandes weisshäutig. Perigonblätter länglich bis länglich-lanzettlich, stumpf oder plötzlich stachelspitzig, meist purpurn, seltener rosafarben oder weisslich. Staubblätter fast so lang als die Perigonblätter, kahl. Aeussere Staubfäden linealisch, Mittelspitze der inneren $\frac{1}{3}$ so lang als die Seitenspitzen und der ungetheilte untere Theil des Staubfadens. Auf Aeckern, meist unter Getreide, Weinberge, sonnige und buschige Hügel, meist nur in der Ebene und in der unteren Bergregion.... In der nördliche Ebene nur früher bei Frankfurt (Oder) dort aber sicher nicht einheimisch. Bl. Juni bis August."

De plant werd in Juni 1930 door H. BÖTING bij Vogelenzang gevonden.

3. *Allium nigrum* L. behoort evenals *A. ursinum* L. en *A. paradoxum* DON. tot de groep *Molium* DON. „Blätter sämtlich grundständig den Stengel nur bis zur Erdoberfläche nicht über derselben umfassend. Blätter flach oder gekielt, linealisch bis breitlinealisch oder breiter. Staubfäden ungetheilt oder die inneren jederseits mit einem kurzen Zahn. Perigonblätter oft wenigstens oberwärts sternförmig ausgebreitet." (l.c. p. 153). Men komt dan tot de soort door de kenmerken: Bloeiwijze zonder bolletjes. Meeldraden korter dan de bloembladen. Bladen lancetvormig niet in de steel versmald. Stengel meer dan 1 dm

hoog. Bloemen alle vruchtbaar. Bloemstelen hoogstens enige cm lang. Bloembladen dunvliezig. Bloemen wit. Stengel rond. Bloemen middelmatig groot. Bladen belangrijk meer dan 1 cm breed.

De autentieke diagnose geeft RICHTER l.c. p. 314: „*A. scapo nudo tereti, foliis linearibus, umbella erecta (hemisphaerica S. XIII), petalis erectis, spatha mucronata bifida. Sp. II. S. XII. n. 26. A. montanum bicornae latifolium, flore magno dilute purpurascens* Rudb. *elys. 2. p. 160. f. 21. Burs. Habitat Algiriae inque Galloprovincia. „Folia radicalia, plana, quaterna, lanceolato-linearia. Gouan. S XII. sq. „Germen fuscum. Petala alba. Folia pollicem lata. S. XIII. De beschrijving bij A. en G. l.c. p. 162 luidt: „2. Pflanze gross und kräftig. Zwiebel gross, kugelig oder niedergedrückt-kugelig bis etwas eiförmig, bis 4 cm dick, mit ziemlich dünnen weisslichen bis gelblichen Häuten. Stengel aufrecht, meist 3—6 dm hoch, kräftig. Blätter lang lanzettlich bis linealisch-lanzettlich, meist 1,5—3, seltener bis über 6 cm breit, flach, an den Rändern wellig, ziemlich allmählich zugespitzt, spitz. Hülle des Blütenstands 1. klappig, breit-eiförmig, derbhäutig, meist 2—3 lappig aufreissend, so lang oder kürzer als die Blütenstiele. Blütenstand vielblüthig, dicht, halbkugelig bis kugelig, in der Jugend oft mehr oder weniger nickend. Blütenstiele ziemlich derb, meist etwa 2—3 cm lang, meist mehrmals länger als die Blüten, am Grunde ohne Hochblätter. Perigonblätter länglich, 6—8 mm lang, stumpflich, ganz frei, weisslich am Grunde und am Rücken mehr oder weniger grün. Staubfäden aus verbreiterem, zu einem Becher vereinigtem Grunde allmählich bis zur Spitze verschmälert, bis etwa $\frac{3}{4}$ so lang als die Perigonblätter. Fruchtknoten kugelig bis etwas niedergedrückt, dunkelgrün. Griffel nach der Spitze verschmälert mit kleiner Narbe. Auf cultivirtem Boden im Gebiete nur in Dalmatien, Montenegro. Ausserdem in Gärten verwildert,*

so in Nieder-Oesterreich. Bl. April, Mai (Süd-Frankreich; Iberische Halbinsel; Italien; Balkanhalbinsel; Kreta; Vorder-Asien bis Mesopotamien; Nord-Africa; Canarische Inseln)."

De plant is in 1929 niet bloeiend bij Haarlem in gezelschap van *A. paradoxum* DON. gevonden door H. BOTING. In zijn tuin kwam zij in Mei 1930 in bloei. Zij is nieuw voor onze flora en vermoedelijk evenals *A. paradoxum* DON. daar ter plaatse verwilderd.

4. *Scilla italica* L. = *S. byzantina* POIR. = *S. Bertolonii* DUBY = *Somera italica* SALISB. is in het voorjaar van 1930 eveneens door den heer H. BOTING in het bosch te Velzen verzameld, waar zij, naar hij schrijft, in honderden ex. voorkomt. Vermoedelijk hebben we dus hier met een kultuurplant te doen, die wellicht evenals andere *Scilla*'s neiging tot verwildering heeft. De soort is gemakkelijk te herkennen aan de twee flink ontwikkelde schutbladjes, die zich aan elk bloemsteeltje bevinden.

5. *Ornithogalum pyramidale* L. Bij nader onderzoek is gebleken, dat de verleden jaar (zie Kr. Arch. 1930 p. 183) gegeven determinatie als *Ornithogalum caudatum* AIT. vermoedelijk onjuist is, en de plant tot *O. pyramidale* L. behoort, mits men deze naam in de wijdere betekenis gebruikt zoals o.a. ook A. en G. l.c. p. 255 doen, dus omvattend *O. narbonense* L., *O. brachystachys* KOCH, *O. brevistylum* WOLFEN. en *O. stachyoides* AIT. Omtrent de synonymie dezer soorten of vormen bestaat zo'n verwarring in de literatuur, dat er geen touw aan vast te knopen is. De soort is dit jaar ook door HENRARD bij Noordwijkerhout gevonden. W. VAN DIJK schrijft mij nog, dat hij soorten als deze *Ornithogalum*, *Allium rotundum* enz. als adventieven beschouwt en niet als verwilderde tuinplanten. Hij vond de *Ornithogalum* „op een erkend adventiefterrein in gezelschap van *Centaurea rhenana*, *Delphinium orientale*, *Leonurus*, *Anchusa*

ochroleuca, *Hyoscyamus*, *Vincetoxicum* e.a. Hier wordt algemeen aangenomen, dat het zaad meekomt met fazantenvoer."

6. *Sisyrinchium angustifolium* MILL. tot nog toe bij ons alleen bij Weert aangetroffen (Kr. Arch. 1919 (1920) p. 84) werd in een groot aantal exemplaren door VAN DIJK op een stukje hei bij Ede gevonden op 21 Mei 1930. Volgens HEGI (Ill. Fl. v. Mitt. Eu. II. p. 505) is zij in Duitsland plaatselijk verwilderd en op talrijke plaatsen in weiden en grazige plaatsen ingeburgerd. Dit schijnt nu bij Ede ook het geval te zijn.

7. *Orchis latifolia* L. m. *subelabiata* nov. monst. Labellum ad calcarem paene reducta. Een plant, waarvan alle bloemen deze wonderlike monstrositeit vertoonden, dat de onderlip bijna tot op de spoor gereduceerd is, werd 3 Juli 1926 door H. BOTING in de Oosteinder poel onder Aalsmeer gevonden. De plant werd in een tuin in Haarlem overgeplant, waar zij tot en met 1930 ieder jaar gebloeid heeft, en steeds met dezelfde afwijkende bloenvorm.

8. *Orchiplatanthera Chevallieriana* CAM. De beschrijving van deze hybride luidt bij ROUY Fl. de Fr. XIII p. 177 (1912) „Bulbo-tubercules palmés; tige et feuilles du Platanthera; port de l'O. helodes; labelle à 3 lobes, le médian plus étroit et env. aussi long que les lat.; éperon plus long que le labelle mais plus court que l'ovaire, un peu renflé vers le haut et comprimé au-dessous du sommet. Hab. Seine-et-Marne: prairie tourbeuse du Loing à Souppes (Camus, Chevallier, Jeanpert, Luizet) à rechercher." Bij A. en G. l.c. p. 854 heet het: „2. Tracht eines O. maculatus helodes mit den Laubblättern von Platanthera. Von ersterer Art durch den schlankeren Sporn, von Platanthera durch die handförmigen Knollen verschieden. Bis her nur in Frankreich." De plant werd in 1929 door

v. GIERBERGEN in een tiental exemplaren onder Schijndel gevonden en oorspronkelijk gedetermineerd als *Gymnadenia albida* RICH. Een gedroogd exemplaar, dat HEIMANS aan WACHTER stuurde kon ons evenwel niet bevredigen en wij meenden met een *Orchigymnadenia* of wellicht met een witbloemige vorm van *Orchis maculata* te doen te hebben. In Juni 1930 zond v. GIERBERGEN op verzoek van HEIMANS mij een levend exemplaar toe, waarvan evenwel de bladen afgekapt waren, blijkbaar bij het opkomen der plant. Ik wenste de exemplaren op hun standplaats nader te bezien en VAN GIERBERGEN was zo vriendelijk mij daar te brengen op 24 Juni 1930. Helaas, de vindplaats der meeste exemplaren van 1929 was omgespit, maar wij waren zo gelukkig iets verder nog één exemplaar te vinden. Daar *Gymnadenia* in die omgeving absoluut ontbreekt (zie v. HOVEN. Flora van 's-Hertogenbosch; ook v. GIERBERGEN, die reeds meer dan 40 jaar in dit gebied botaniseert, heeft er nooit een *Gymnadenia* gezien) en bovendien de prachtige witte bloemkleur een kruising van witte exemplaren van *O. maculata* en *Gymnadenia conopsea* noodzakelijk zou maken (immers dat de witte kleur dominant zou zijn, wordt door de grote zeldzaamheid van witbloemige exemplaren beider soorten zeer onwaarschijnlijk gemaakt) kon de opvatting, dat we met een *Orchigymnadenia* te doen zouden hebben, geen enkele steun vinden. Wel groeiden op het terrein *Orchis maculata* in allerlei vormen en kleurvariëteiten en *Platanthera bifolia* in zeer groot aantal door elkaar heen. Daar nu de bloem inderdaad aan *Platanthera* doet denken, niet alleen door de witte kleur (die evenwel zuiver wit is, en het groenige van *Platanthera*-bloemen mist) maar vooral door de diep driedelige lip met smalle, gerekte middenslip en afstaande langgerekte zijslippen, en ook overigens de beschrijving van CAMUS vrij goed uitkomt, lijkt mij de waarschijnlijkheid zeer groot dat we met *Orchiplatanthera* te doen hebben. Dat het slechts een witbloemige vorm

van *O. maculata* zou zijn, acht ik zoo goed als uitgesloten, te meer daar we op een ander terrein, meer de kant van Bortel uit, een zuiver witte *Orchis maculata* vonden met ongevlekte bladen, maar die overigens in niets van volkomen normale *O. maculata* verschilde, en daardoor een absoluut andere indruk maakte dan de planten van Schijndel. Het exemplaar van Bortel zou dan volgens STEPHENSON (Journ. of Bot. June 1924 No. 738 Vol. LXII p. 178) de naam *Orchis Kellyi* Druce moeten dragen.

9. *Scleranthus intermedius* KITT. = *Scl. annuus* × *perennis* werd door v. Giersbergen, Joh. Jansen, Kern en Kloos op 9 Aug. 1930 tussen de stamouders aan de dijk langs de overlaat ten zuiden van Drunen verzameld. Deze bastaard komt ongetwijfeld veel meer bij ons voor, en zal wel op de meeste plaatsen te vinden zijn, waar beide soorten samengroeien, evenals dat met de op dezelfde plaats en tijd waargenomen bastaard *Thymus Celakowskyanus* M. Schulze het geval is.

10. *Dianthus Hellwigii* BORB. = *D. Armeria* × *deltoides* is in 1930 in de tuin van v. Giersbergen te St. Michiels Gestel spontaan tussen de stamouders opgetreden. De diagnose bij HEGI l.c. III p. 343 luidt: „In der Tracht *D. Armeria* ähnlich; unterscheidet sich aber von ihm ausser durch die nichtblühenden Stengel durch die viel grösseren Blüten. Mehrfach in Deutschland und Oesterreich beobachtet. Eine dem *D. deltoides* näherstehende Form wird von Hayek als *D. Preismanni* unterschieden.” De *D. deltoides* die v. Giersbergen in zijn omgeving wild gevonden heeft, bezit een buitengewoon mooie helder rode kleur, die heel weinig van die van *D. Armeria* verschilt, en een donkere ring rondom de keel. Deze tekening vertoont de bastaard ook en bovendien de donkere stipjes van *D. Armeria*.

11. *Eudianthe Coeli-rosa* RCHB. = *Silene Coeli-rosa* A. BR. = *Agrostemma Coeli-rosa* L. = *Lychnis Coeli-rosa* DESV. werd door v. GIERBERGEN voor enkele jaren bij de Pettelaar onder St. Michiels Gestel adventief gevonden (aanvoer met graan) en sedert uit zaad voortgekweekt.

12. *Ranunculus polyanthemoides* var. *retroflexus* nov. var. ut in typo sed calyce retroflexo, ontstond spontaan in de tuin van JOH. JANSEN te Malden uit normale, uit Zuid-Limburg afkomstige *R. polyanthemoides*. De plant onderscheidt zich alleen door de teruggeslagen kelk, evenals dat het geval is bij *R. acer* var. *retroflexus* HENRARD. Zie Kr. Arch. 1917 (1918) p. 195.

13. *Anemone nemorosa* L. var. *purpurea* D. C. = *f. rosea* PETERM. = *f. rubra* PRITZEL werd in het voorjaar van 1930 door W. VAN DIJK bij Nijmegen verzameld. „Blüten beiderseits hell — oder gesättigt — dunkellila (Nicht selten).” HEGI l.c. III p. 523.

14. *Sisymbrium runcinatum* LAG. = *S. Lagascae* AMO = *S. supinum* ASSO (NON L.) = *S. polyceratum* γ *runcinatum* O. KUNTZE behoort evenals de reeds vroeger door JANSEN en WACHTER te Nunspeet gevonden *S. polyceratum* L. (Kr. Arch. 1923 p. 211) tot de sectie *Kibera* D. C. „Flores in axilla foliorum superiorum solitarii, gemini v. terni, racemum interruptum foliosum formantes, parvi, flavi v. albi. Calyx clausus. Glandula tori nullae aut minimae. Stylus brevis crassus obtusus. Siliqua linearis.” De beide soorten worden in HEGI l.c. IV 1 p. 156 als volgt van elkaar onderscheiden:

„*S. polyceratum*. Blüten meist zu 2 oder mehreren in den Blattachseln. Stengelblätter spiessförmig, mit abwärts gerichteten Spiessecken. Griffel dünnwalzlich, wenigstens in der Jugend schmaler als die Narbe. Pflanze mit

eigenartigem an *Diploxys muralis* erinnerndem Geruch. *S. runcinatum*. Blüten fast stets einzeln, heller gelb. Stengelblätter im Umriss elliptisch-lanzettlich, entweder fast ganzrandig oder $\pm$ leierförmig-fiederspaltig mit nach dem Grunde zu an Grösse abnehmenden Lappen. Griffel; wenigstens in der Jugend, keulenförmig angeschwollen, oberwärts breiter als die Narbe."

De beschrijving van de voor ons land nieuwe soort luidt bij WILLK. et LANG. Prod. Fl. Hisp. III p. 796 (1880): „*Glabrum* v. *pubescens*, caulibus $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ ' l., aut unico erecto, a basi ramoso, aut pluribus subsimplicibus, adscendentibus diffusisve; foliis basilaribus subrosulatis, oblongis, in petiolum attenuatis, runcinato-pinnatifidis v. pinnatopartitis, nervo medio crasso albo instructis, caulinis fere omnibus in axilla florem foveantibus, numerosissimis, sursum sensim decrescentibus, inferioribus petiolatis, basi sinuato-et remote pinnatipartitis v. pinnatisectis, summis subsessilibus integerrimis aut fere omnibus subintegrissimis oblongis v. lanceolatis; floribus solitariis subsessilibus, minimis albis, siliquis pedunculo abbreviato crasso suffultis, erectis v. erectopatulis, rectis curvatisve, lineari-cylindricis, stylo brevi crasso retuso terminatis, 1" l., seminibus parvis uniseriatis, oblongis, ferrugineis. ☉ Mart.-Majo." Verder schrijft HEGI l.c. 154 „Einheimisch im westlichen Mittelmeergebiet (Portugal bis Ostpyrenäen, Marokko bis Tunesien) sowie in Vorderasien von Arabien und Syrien bis zum Kaukasus; verschleppt in Südfrankreich und Korsika, sowie in Kroatien. Zerfällt in 3 Abarten: var. *glabrum* Coss. Pflanze kahl; so im Baseler Rheinhafen 1915 (AELLEN) var. *intermedium* ROUY et FOUC. Stengel und Laubblätter kurz rauhhartig. Blütenstiele und Früchte kahl. var. *hirsutum* (LAG.) Coss. Alle Teile der Pflanze (auch Blütenstiele und Früchte) steifhaarig bis flaumig. So bei Solothurn 1915 (AELLEN). Nach der Beschaffenheit der Tragblätter im Blütenstand lassen sich unterscheiden:

f. indivisum Coss. mit eiförmigen ungeteilten, am Grunde in einen Stiel verschmälert, und *f. laciniatum* Coss. mit leierförmig-fiederspaltigen Tragblättern."

De soort werd in twee vormen door JANSEN en WACHTER Juni 1930 te Amsterdam verzameld op een terrein met aangevoerde grond n.l. var. *glabrum* f. *laciniatum* en var. *hirsutum* f. *laciniatum*.

15. *Moricandia teretifolia* (DESF.) D. C. = *Brassica teretifolia* DESF. Het cruciferen geslacht *Moricandia* D. C. wordt bij BATT. et TRAB. Fl. d'Alg. II p. 63 als volgt beschreven: „Calice dressé, bigibbeux; glandes hypogynes 2, peu visibles à la base des étamines courtes. Silique longue à valves uninerviées souvent comprimée, bec court, souvent conique applati; fleurs violettes ou blanches; feuilles charnues." De soort behoort tot de groep *Pseudoerucaria* BOISS. „Feuilles bipinnatifidées à segments linéaires; cotylédons parfois très étroits, n'enveloppant pas la radicule (ammosperma Benth. et Hook., genera), l'embryon se trouvant alors simplement notorhizé; plantes annuelles," terwijl de soort daar beschreven wordt: „Laciniures des feuilles linéaires, très étroites; plante élancée, grêle; siliques longuement linéaires, grêles, longuement pedicellées; graines unisériées; bec conique allongé."

De autentieke beschrijving luidt bij RENATO DESFONTAINES Flora atlantica II (VIII) p. 94 fig. 164: „Brassica foliis carnosius, teretibus, glabris, pinnatis; pinnulis distinctis. Radices longae, ramosae, tortuosae. Caulis glaber, ramosus, 3—6 decimetr. Folia glauca, glabra, teretia, mollia, pinnata, pinnulis inaequalibus, distinctis, teretibus, obtusis, inaequalibus. Flores racemosi, pedicellati. Calyx coloratus; foliolis adpressis, linearibus corolla violacea, magnitudine. B. oleraceae L. Limbus petalorum obovatus, integer. Siliqua tenuis, glabra, 5—7 centimetr. longa, polysperma. Hyeme floret.

"Habitat in arenis humidis prope Cassam."
 Ik verzamelde de plant 5 Juli 1930 te Wormerveer bij een meelfabriek, waar zij vermoedelijk uit Algiers is aangevoerd. Voor zover ik heb kunnen nagaan is deze soort nieuw voor Europa.

16. *Lepidium heterophyllum* (D. C.) BENTH. Een nieuwe vindplaats van deze soort werd ons dit jaar door v. GIERSBERGEN getoond, n.l. langs de noordelijke dijk van het uitwateringskanaal van 's-Hertogenbosch westwaarts. Zij groeit daar reeds jaren, heeft de strengste winters doorstaan en is dus blijkbaar een bestendig deel van onze flora geworden.

17. *Iberis umbellata* L. f. *hybrida* HORT. „Pflanze gegen 25 cm hoch, stark verästelt, einen oben flachen Busch von 25 bis 30 cm Durchmesser bildend." Hegi IV 1 p. 107. De plant, die ik op de vuilnisbelt te Dordrecht 1 Juli 1930 verzamelde, blijkbaar als verwilderde tuinplant, behoort tevens tot de witbloemige f. *alba* HORT.

18. *Hypecoum pendulum* L. Het Papaveraceëngeslacht *Hypecoum* TOURN. behoort tot de onderfamilie der *Hypecoideae*, die ook wel als afzonderlijke familie *Hypocoeae* DUMORT. beschouwd wordt, en waarvan HEGI l.c. IV 1. p. 18 de beschrijving geeft: „Kronblätter ungespornt, oft 3-teilig, die äussern von den innern zuweilen verschieden. Staubblätter 4, frei. Kräuter oder Stauden ohne Milchsaft, mit 1— bis mehrfach gefiederten Blättern. Nördlich gemässigte Zone der alten Welt." Determinerend volgens BATT. et TRAB. l.c. II p. 20 komt men tot het 15 soorten omvattende geslacht *Hypecoum* door de kenmerken: „Capsule siliquiforme, uniloculaire. Capsule se découpant en articles superposés" en vindt men l.c p. 22 de diagnose: „Plantes à suc aqueux; rosette de feuilles

radicales, pétiolées, pennées, à pinnules pinnatifides très finement divisées; feuilles caulinaires sessiles; pétales roulés dans le bouton, les 2 externes différant des 2 internes; 4 étamines libres; style subulé; 2 stigmates; silique lomentacée; graines arillées." Terwijl de autentieke diagnose van de soort luidt (RICHTER l.c. p. 139) „H. siliquis cernuis teretibus cylindricis. H. ups. p. 31 n. 2 (t.e.) Sauv. monsp. 263 Sp I—S XII n. 2. H. siliquis pendentibus non articulatis bivalvibus incurvis. Moris. hist. 2 p. 280. H. altera species. Bauh. pin. 172 (Sp. II). Cuminum sylvestre siliquatum ponae. Dalech. hist. 698. Habitat in Galloprovincia.

○ (Sp I. II.) „Planta erecta. Siliquae rectae, deorsim omnino pendulae, pedunculo rigido affixae, longitudinaliter 2 valves, non articulatae." H. ups. l.c., cum syn.: H. alterum Raj. hist. 1328., H. tenuiore folio Tourn. l.c., Mor., Dal., II. cc., Cuminum alterum dioscoridis sylvestre siliquosum Lob. ic. 743—loc. nat. „non procul Aquis sextis." vind ik de uitvoerigste beschrijving bij WILLK. et LANG. l.c. p. 876: „Hypecoum tenuifolium fl. pallido Barr. Ic. 352! Multi-v. rarius unicaule, caulibus erectis v. adscendentibus a medio dichotome ramosis; foliis radicalibus rosulatis, petiolatis, bipinnatisectis, caulinis suboppositis, sessilibus, palmatisectis, segmentis omnium lineari-capillaceis; floribus in dichotomia solitariis, breviter pedunculatis, pedunculo deflorato arcuato-nutante; petalis pallide flavis, exterioribus ovali-oblongis, integris, interioribus ultra medium trifidis, laciniis lateralibus linearibus, apice dilatatis, nigropunctatis, intermedia longiore, stipitata, suborbiculari, ciliata; lomento rectiusculo, ob pedunculum arcuatum pendulo, fusiformi-cylindrico, obsolete 2—6-costato, transverse leviter nodoso, in articulos non secedente; seminibus semicircularibus, compressis, cinereo-fuscis, irregulariter reticulatis. In agris, inter segetes. ○. Febr.—Jul. Hab. in Germ. occid. Gall. austr. Graec. Ross. Oriente, Algeria." Zij is volgens HEGI in 1841, 51, 60, 80 en 87 in de Rijn-

pfalts op akkers met *Daucus carota* gevonden in 1858 bij Topfstedt in Schwarzburg-Sondershausen.

In zijn Fl. advent. de Montpellier schrijft THELLUNG p. 245 van deze soort: „Rég médit. (excepté l'Italie); en France, S. et W. (adventice dans l'Eur. centr.). Cette espèce, indiquée par Godron comme adventice au Port-Juvénal, et par Planchon comme étant sortie du Jardin des Plantes, ne peut pas, quoique rare dans notre région (Béziers), être considérée comme adventice.” In ons land is zij gevonden 10 Juni 1930 door KERN en REICHGELT te Veghel bij een meelfabriek, waar zij vermoedelijk met graan uit Noord-Afrika is aangevoerd.

19. *Geranium carolinianum* L = *G. dissectum* L. var. *carolinianum* HOOK.F. Deze soort was tot nogtoe bij ons alleen op het eertijds zo rijke adventiefterreintje aan de Linge bij Gorinchem gevonden (1913 leg. HENRARD). Op 5 Juli 1930 vond ik een prachtig ontwikkeld zeer kenbaar exemplaar bij een meelfabriek te Wormerveer. Deze vondst deed mij vermoeden, dat niet meer, zooals de laatste jaren, uitsluitend graan uit het middellandse zee-gebied (Algiers) verwerkt was, maar ook weer amerikaans graan, wat mij bij navraag bevestigd werd.

20. *Limnanthes Douglasi* R. BR. = *Floerkea Douglasi* BAILL. Determinatie met behulp van FRANZ THONNER: Anleitung zum Bestimmen der Familien der Blütenpflanzen 2e Aufl. (1917) leidde tot de familie der *Limnanthaceae* R. BR., die, door sommigen tot de familie der *Geraniaceae*, door anderen tot de *Polemoniaceae* gebracht, bij ENGLER et PRANTL. III. Abt. V p. 136 weer als afzonderlijke familie is behandeld. De beschrijving der familie door R. BROWN luidt: „Flos completus, regularis. Calyx 3—5 partitus aestivatione valvatâ, persistens. Petala 3—5 marcescentia. Stamina 6—10 insertione ambiguâ (hypoperigyna) marcescentia. Filamenti distincta, 3—5 sepalis

opposita basi extus glandulâ. Ovaria 2—5 sepalis opposita, cum stylo communi 2—5-fido mediante gynobasi connexa, monosperma; ovulo erecto nucleo inverso. Achenia subcarnosa. Semen exalbuminosum. Embryo rectus; radícula infera. Herbae (Americae septentrionalis, paludosae) glaberrimae, alternifoliae, exstipulatae, foliis divisis, pedunculis unifloris, ebracteatis, apice dilatato basin turbinatum calycis simulante." Tot deze familie behoren de geslachten *Floerkea* (Calyx 3-partitus, Petala 3. calyce breviora) en *Limnanthes* R. BR. = *Limnanthus* RCHB. „Calyx 5 partitus. Petala 5 calyce longiora, aestivatione, contortâ. Stamina 10. Ovario 5. Herba (*Limnanthes* Douglasi, Americae occidentali-borealis) foliis bipinnatifidis pinnis suboppositis segmentis alternis." Engl. Prantl. l.c.

De beschrijving van de soort luidt bij W. L. JEPSON *Fl. of Western Middle California* p. 248 (1901): „Glabrous, the stems and foliage yellowish green and succulent, branching at the base and very spreading, the branches 6—14 in. long; leaves pinnately divided; divisions 3 to mostly 9 and incisely lobed or parted, the lobes linear acute; peduncles at length 2 to 4 in. long; sepals lanceolate 3 to 4 lines long; $\frac{1}{2}$ the length of the petals; petals yellowish, white (or occasionally roseate) at tip, obovate-cuneate; nutlets smooth to strongly tuberculate about 2 lines in diameter. Low ground in or near shallow water, forming large patches which color in Apr. the valley levels in the coast Ranges."

De plant werd 13 Juni 1930 door N. G. UILENBURG in twee exemplaren „vlak bij de kom van het dorp Deinum (Fr.) gevonden, niet ver van Siertsema State, aan de rand van een sloot. De wortel bevond zich in de bodem, de stengel ging onder de wateroppervlakte door, de bloei-stengel kwam boven water uit." (KOOPMANS in litt.). Hoe deze in botaniese tuinen wel gekweekte plant daar gekomen is, valt moeilijk te zeggen.

21. *Euphorbia Esula* L. f. *Mosana* LEJ.: „Laubblätter verkehrt-länglich lanzettlich, 6 bis 10 mm breit” HEGI l.c. V. I p. 171. De plant, die wij op 8 Aug. 1930 bij het Graanpakhuis van de Boerebond aan de Zuid-Willemsvaart bij Berlikum en St. Michiels-Gestel verzamelden, voldoet volkomen aan bovenstaande beschrijving. Zij viel door de enorm brede bladen op; volgens v. GIERBERGEN staat zij daar al jaren.

22. *Verbascum Schiedeamum* KOCH = *V. lychnitis* × *nigrum* werd 7 Juli 1930 door H. BOTING bij Vogelenzang tussen de stamouders verzameld. Zij wordt voor ons land alleen van Nijmegen 1851 (TH. ABEL.) en Leiden 1899 (STRUYK.) opgegeven.

23. *Veronica prostrata* L. m. *calycanthema* JOH. JANSEN (in litt.) Calycis laciniis petalis simulant. Deze wonderlike afwijking werd door JOH. JANSEN 30 Mei 1930 bij Middelaar gevonden. De bloeiende plant maakt door de bloemkroonachtig gekleurde kelkslippen een zonderlinge indruk. Op de zelfde vindplaats vond JANSEN ook *Veronica prostrata* met gevulde bloemen en normale kelk en bij Heijen een vorm met prachtige rode bloemen, ongeveer in de tint van Calluna.

24. *Campanula medium* L. Deze bekende tuinplant vonden wij 7 Aug. 1930 verwilderd op een stortterrein in de Ooy bij Nijmegen.

25. *Aster angustus* (LINDL.) T. et G. Deze eenjarige niet-stralende aster behoort tot de groep *Conyzopsis* T. et G., waarvan de diagnose bij A. GRAY, New Man. Bot. Ed. VII luidt: „Bracts of the campanulate involucre in 2—3 rows, nearly equal, linear, the outer foliaceous and loose; pappus copious, very soft; rays very short or none; low annuals, with numerous rather small heads.”

De soort is daar als volgt beschreven: „Branching 1,5—6 dm high, nearly glabrous; leaves linear-attenuate, entire, more or less short-ciliate; involucre bracts all linear acute; corolla of the ray-flowers reduced to a tube, much shorter than the elongated style (*Brachyactis* BRITTON). Alkaline soil lower St. Lawrence R., Que.; Minn. to Sask., and westw., spreading east to Chicago etc. Aug. Sept. (Siber.)” De soort werd in één fraai exemplaar op 1 Sept. 1930 te Wormerveer bij een meelfabriek verzameld door KERN en KLOOS. Hoewel de bovenstaande beschrijving Siberië als de oorspronkelijke groeiplaats aangeeft, meen ik toch dat wij te doen hebben met aanvoer uit Amerika, daar mij omtrent verwerken van russies graan niets bekend is en wel van amerikaans (Zie opm. bij No. 19). Vermoedelijk is ook deze soort nieuw voor Europa, zeker voor Nederland.

26. *Rudbeckia laciniata* L. Verwilderde sierplant op hetzelfde terrein als No. 24.

27. *Guizotia abyssinica* CASS.; die ik sedert jaren geregeld bij Dordrecht vind, werd door KERN in groot aantal op een opgespoten terrein tussen Schiedam en Rotterdam waargenomen.

28. *Cirsium lanceolatum* SCOP. fl. albis. Willemsdorp in één exemplaar langs de straatweg 13 Juli 1930 leg. KLOOS. In Prodr. II p. 908 vind ik voor ons land alleen de vindplaatsen Houderingen 1841 v. d. T. en Wasse-naar 1845 PERIN; waarvan de laatste om de bekende reden verdacht is. Blijkbaar is deze albino dus wel een „witte raaf” in Nederland.

29. *Chamaepeuce Afra* D. C. = *Carduus Afra* Jacq. = *Cirsium Afrum* BOISS. = *Cnicus Afra* WILLD. = *Cirsium cynaroides* GRISEB. (non LAM.) De plant werd 7 Aug. 1930 door JOH. JANSEN te Heumensoord gevonden op een terrein,

waar afval van de Nijmeegse stadskwekerij gestort was. Determinatie met de flora van HEIMANS, HEINSIUS en THIJSSSE leidde tot *Chamaepeuce diacantha*, waarvan het daar heet (p. 1052) „vaak in en om bloembedden van stadsparken.” Bij vergelijking met materiaal in het Rijks Herbarium te Leiden bleek wel grote verwantschap, maar rees toch twijfel, zodat nader onderzoek bracht tot *Ch. Afra*. Beide soorten behoren bij BOISSIER Fl. Orientalis III p. 524 (1875) tot de sectie III *Lamyra* van *Cirsium* = *Chamaepeuce* Sect II *Lamyra* en III *Platyraphium* D. C. waarvan de beschrijving luidt: Folia supra non strigosa subtus saepius cana. Corollae aequalis vel ringentis limbus ad medium quinquefidus. Pappus corolla brevior. Achenia non compressa globosa ovata vel pyriformia, cortice duro, margine et umbone fere obsoletis.”

Hierop volgt de determinatietabel:

- × Achenia ovato-globosa apice recto . . . diacantha (e.a.)
- ×× Achenia pyriformia apice obliquo . . . Afrum.

terwijl de diagnose van de laatste soort dan luidt: „Caule cano crasso folioso corymboso polycephalo foliis supra parce arachnoideus subtus canis radicalibus longe et anguste lanceolatis in lacinias lanceolatas ad spinas validas 2—3 partitas fere reductas pinnatipartitis rachide angusta inermi, caulinis oblongo-lanceolatis amplexicaulibus pinnatilobatis spinosis, capitulis magnis solitariis breviter pedunculatis involucri aroneosi phyllis in spinam late lanceolato-trique-tram albo-carinatum infimorum reflexam intermediarum erectopatentem abeuntibus, intimis scariosis purpureis, flosculis albis vel roseis, achenio pyriformi obliquo ☉.

Dordrecht, Dec. 1930.

Ir A. W. KLOOS Jr.